

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

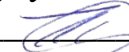
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту педагогіки і психології

проф. Світлана КОНДРАТЮК
«28» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ЕФЕКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ
(назва навчальної дисципліни)

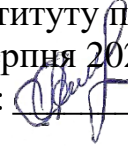
галузь знань **053 Психологія**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **05 Соціальні та поведінкові науки**
(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма **Психологія другого**
(магістерського) рівня вищої освіти

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту педагогіки і психології
«28» серпня 2024 р.

Голова: Юлія БОНДАРЕНКО
д. пед. наук, професор

Суми - 2024

Розробники:

Пухно С. В., к. психол. н., доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол №1 від «28» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
д. психол. н., професор

Світлана КУЗІКОВА

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Магістр	вибіркова	
		Рік підготовки:	
5-й		5-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
22		4 год.	
Практичні, семінарські			
26		6 год	
Лабораторні			
Самостійна робота			
100		138 год.	
Консультації			
2	2 год.		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 150			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія ефективного спілкування» є складовою вибіркового компоненту «Освітньо-професійної програми Психологія другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 05 Соціальні та поведінкові науки галузі знань 053 Психологія».

Метою вивчення дисципліни є забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі психології, а саме, – формувати складові комунікативної компетентності майбутнього фахівця; вмінь виокремлювати, систематизовувати, прогнозувати та розв'язувати актуальні психологічні проблеми комунікативної взаємодії; розвивати психологічну спостережливість, творчий підхід до рішення завдань професійної діяльності.

Основні **завдання** вивчення дисципліни наступні:

- оволодіння теоретичними знаннями в галузі психології спілкування, зокрема, – поняття ефективного спілкування, технології ефективного спілкування, бар'єри спілкування, маніпулятивні впливи в процесі спілкування та способи психологічного захисту, конфліктна взаємодія; опанування професійною термінологією;
- формування вмінь аналітично працювати з різними науковими джерелами з теоретичних та прикладних проблем психології спілкування з метою їх використання в професійній діяльності;
- набуття вмінь ідентифікувати значущі психологічні проблеми комунікації, виділення бар'єрів в процесі спілкування і взаємодії, прийомів маніпулювання;
- формування та розвиток навичок ефективної міжособистісної взаємодії; способів психологічного захисту від маніпулювання; конструктивної поведінки в конфліктній взаємодії; формування складових комунікативної компетентності.
- формування внутрішньої професійної мотивації та норм професійної етики майбутнього фахівця.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія ефективного спілкування» передбачає знання здобувачів вищої освіти з таких дисциплін, як «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Соціальна психологія з практикумом»

3. Результати навчання за дисципліною

РН 1. Знання основних теоретичних положень щодо психологічних аспектів процесу спілкування (функції, види, структура), поняття ефективного спілкування, бар'єри спілкування (різновиди) і шляхи їх додання, форми впливу на партнерів по взаємодії, маніпулятивні впливи в процесі спілкування та способи психологічного захисту, конфліктна

взаємодія.

РН 2. Знання теоретичних положень щодо психологічних аспектів впливів і маніпуляцій в процесі спілкування, психологічного захисту, особливостей конфліктної взаємодії.

РН 3. Знання сучасних методів дослідження в галузі психології спілкування та можливостей їх застосування в професійній діяльності.

РН 4. Уміння працювати з різними науковими джерелами з теоретичних та прикладних проблем в галузі психології спілкування та аналізувати отриману інформацію з метою реалізації практичних завдань професійної діяльності.

РН 5. Уміння аналізувати вербальні та невербальні прояви під час взаємодії учасників спілкування, використовувати можливості невербальних засобів спілкування, долати бар'єри спілкування, застосовувати отриманні знання з метою організації конструктивної взаємодії.

РН 6. Уміння аналізувати форми впливу на партнерів спілкування, виявляти маніпуляції під час взаємодії, оволодівати прийомами психологічного захисту від маніпулювання в процесі спілкування, застосовувати психологічні вправи з метою розвитку складових комунікативної компетентності.

3. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	«Відмінно» – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані на високому рівні, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
В	«Дуже добре» – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
С	«Добре» – навчальна діяльність якісна та відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без суттєвих пробілів, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання

	виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
Д	«Задовільно» – навчальна діяльність якісна та відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, але пробіли не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі види завдань виконані з помилками
Е	«Посередньо» – навчальна діяльність слабка та не відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні деякі пробіли, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато навчальних завдань, що передбачені програмою навчання, не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
Ф	«Незадовільно» (з можливістю перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні суттєві пробіли, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною.
FX	«Незадовільно» (без можливості перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає вимогам, теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до будь-якого значимого підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною

Розподіл балів, які отримують студенти (ДФН)

Залік

Поточний контроль													КЗ Загальна сума
Розділ 1		Розділ 2					Розділ 3						
T1.1.	T1.2.	T.2.1	T.2.2	T.2.3.	T.2.4	T.2.5	T.3.1	T.3.2.	T..3.3	T.3.4	T.3.5.	T.3.6.	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	100
Контроль самостійної роботи													
1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	

T1, T2 ... T15 – теми розділів

Розподіл балів, які отримують студенти (ЗФН)

Залік

Поточний контроль													КЗ Загальна сума
Розділ 1		Розділ 2					Розділ 3						
T1.1.	T1.2.	T.2.1	T.2.2	T.2.3.	T.2.4	T.2.5	T.3.1	T.3.2.	T..3.3	T.3.4	T.3.5.	T.3.6.	
		5	5		5	5	5				5		100
Контроль самостійної роботи													
6	5	5	5	6	5	5	5	6	6	6	5	5	

T1, T2 ... T15 – теми розділів

Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка», ухвалене рішенням вченої ради університету (протокол № 4 від 28.11.2022 р.), можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Політика дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
Режим доступу:

https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_6c82c.pdf].

Окреслимо його основні складові. Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів. Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність.

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал.

Шкала оцінювання підсумкового контролю: національна та ECTS

За шкалою ЕКТС	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою (форма контролю – іспит, диф. залік)	Пояснення
A	90 - 100	відмінно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
B	82 - 89	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
C	74 - 81	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані правильно з незначною кількістю суттєвих помилок.
D	64 - 73	задовільно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані нижче

			середнього рівня, але зі значною кількістю помилок
E	60 - 63	задовільно	Кредити зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
F _x	35 - 59	незадовільно з можливістю повторного складання	Кредити не зараховано. Здобувачу надається можливість скласти визначені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки.
F	1 - 34	незадовільно з повторним вивченням курсу	Кредити не зараховано. Здобувач повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних питань, в проведенні психодіагностичних методик, обробленні та аналізі їх результатів, в виконанні, обговоренні та оцінюванні практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи. Результати самостійної роботи контролюються з використанням технології дистанційного навчання.

Семестровий контроль – залік.

4. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Спілкування як одна з основних психологічних категорій.

Тема 1.1. Спілкування в системі міжособистісних і суспільних відносин.

Загальна характеристика поняття «спілкування» в психології. Формування спілкування у філо- і онтогенезі. Предметно-практична діяльність як основа і передумова людського спілкування. Функції

спілкування. Основні види спілкування. Значення спілкування в процесі формування людини як особистості. Спілкування і розвиток особистості. Основні потреби, мотиви і цілі спілкування. Афіліація, альтруїзм як мотив спілкування. Методи дослідження спілкування. Психодіагностика міжособистісних стосунків. Дослідження комунікативних здібностей та навичок особистості. Комунікативна компетентність.

Тема 1.2. Структура спілкування. Компоненти структури спілкування. Комунікативний аспект спілкування (обмін інформацією). Перцептивний компонент – сприймання партнерами один одного. Інтерактивна складова структури спілкування – організація взаємодії, обмін діями. Соціальні ролі. Рівні спілкування. Бар'єри в процесі спілкування.

Розділ 2. Міжособистісна комунікація.

Тема 2.1. Комунікативна складова процесу спілкування.

Вербальна комунікація. Канали передачі інформації. Поняття мови і мовлення. Внутрішнє мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення. Функції мовлення. Комунікативні бар'єри.

Тема 2.2. Невербальна комунікація. Місце та функції невербальної комунікації в міжособистісному спілкуванні. Особливості невербальної комунікації. Функції невербального повідомлення. Форми невербального спілкування: кінесика, паралінгвістика, проксемика, візуальне спілкування (окулесика). Зони дистанції та їх вплив на комунікативний процес. Проблема інтерпретації невербальної поведінки.

Тема 2.3. Основи ефективного слухання. Мета та фактори ефективного слухання. Зворотній зв'язок у спілкуванні. Стилi слухання. Слухання як активний процес. Нереклексивне слухання, його характеристики. «Реклексивне» слухання, його характеристики, можливості в формуванні професійної та особистісної взаємодії.

Тема 2.4. Інтерактивна складова в структурі спілкування. Особливості організації взаємодії учасників процесу спілкування. Трансактний аналіз Е. Берна. Поняття «трансакція» як одиниця взаємодії. Основні стратегії поведінки у взаємодії. Співпраця (співробітництво), кооперація, конкуренція, конфлікт. Самопрезентація у процесі взаємодії.

Тема 2.5. Перцептивна складова в структурі спілкування. Соціальна перцепція як чинник ефективного спілкування. Поняття «соціальна перцепція». Механізми соціальної перцепції: ідентифікація, рефлексія, стереотипізація. Емпатія як психологічний феномен. Значення стереотипів в процесі взаємодії. Соціальні установки, аттитюд, каузальна атрибуція, ефект «ореолу». Особливості інтерпретації один одного партнерами по спілкуванню. Роль установок у процесі сприймання.

Розділ 3. Ефективність спілкування.

Тема 3.1. Поняття «ефективність спілкування». Фактори та властивості особистості, які обумовлюють ефективність спілкування: зовнішні фактори спілкування; властивості особистості, які впливають на ефективність спілкування. Стили спілкування.

Тема 3.2. Вікові та гендерні особливості спілкування. Вікові та гендерні особливості спілкування, що впливають на його ефективність. Вікові особливості комунікативних властивостей особистості. Гендерні відмінності в спілкуванні.

Тема 3.3. Форми впливу в процесі спілкування. Неімперативні форми впливу на особистість. Переконавання як форма впливу на прийняття рішення. Внутрішнє переконання. Імперативні форми впливу. Маніпуляція як стиль спілкування. Психологічні захисти від маніпулювання в процесі спілкування.

Тема 3.4. Конфліктна взаємодія. Конфлікт як соціально-психологічне явище. Агресивна поведінка як прояв конфронтації. Конфліктні ситуації. Структура конфлікту. Конфліктогени, їх види. Формули виникнення конфліктів. Фази розвитку конфліктів.

Тема 3.5. Технології ефективного спілкування і раціональної поведінки в конфліктах. Стратегії поведінки в конфліктах. Поняття технологій ефективного спілкування в конфліктах та їх зміст. Технології раціональної поведінки в конфліктах.

Тема 3.6. Психологія переговорного процесу з розв'язання конфліктів. Основний зміст переговорного процесу. Моделі поведінки в переговорному процесі. Технології стратегій і тактик в переговорному процесі. Посередництво як сучасна психотехнологія вирішення конфліктів. Проблеми формування комунікативної, зокрема – конфліктологічної компетентності особистості та можливості їх вирішення.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Денна форма		Заочна форма	
	Л	С	Л	С
	у тому числі		у тому числі	

	Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р.		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р.
РОЗДІЛ 1. Спілкування як одна з основних психологічних категорій									
Тема 1.1. Спілкування в системі міжособистісних і суспільних відносин	1	2		8		1			10
Тема 1.2. Структура спілкування	1	2		7		1			10
РОЗДІЛ 2. Міжособистісна комунікація									
Тема 2.1. Комунікативна складова процесу спілкування.	2	2		8			1		10
Тема 2.2. Невербальна комунікація.	2	2		8			1		10
Тема 2.3. Основи ефективного слухання.	2	2		8					14
Тема 2.4. Інтерактивна складова в структурі спілкування.	2	2		8			1		10
Тема 2.5. Перцептивна складова в структурі спілкування.	2	2		8			1		10
РОЗДІЛ 3. Ефективність спілкування									
Тема 3.1. Поняття «ефективність спілкування».	1	2		8		1	1		10
Тема 3.2. Вікові та гендерні особливості спілкування.	1	2		8					14
Тема 3.3. Форми впливу в процесі спілкування.	2	2		8					14
Тема 3.4. Конфліктна взаємодія	2	2		7					14
Тема 3.5. Технології ефективного спілкування і раціональної поведінки в конфліктах	2	2		7		1	1		10
Тема 3.6. Психологія переговорного процесу з розв'язання конфліктів	2	2		7					14
Усього годин	22	26	2	100		4	6	2	150

Теми лекційних занять

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Спілкування як одна з основних психологічних категорій		
Тема 1.1. Спілкування в системі	1	

міжособистісних і суспільних відносин		
Тема 1.2. Структура спілкування	1	
РОЗДІЛ 2. Міжособистісна комунікація		
Тема 2.1. Комунікативна складова процесу спілкування.	2	1
Тема 2.2. Невербальна комунікація.	2	1
Тема 2.3. Основи ефективного слухання	2	
Тема 2.4. Інтерактивна складова в структурі спілкування	2	
Тема 2.5. Перцептивна складова в структурі спілкування	2	
РОЗДІЛ 3. Ефективність спілкування		
Тема 3.1. Поняття «ефективність спілкування».	1	1
Тема 3.2. Вікові та гендерні особливості спілкування.	1	
Тема 3.3. Форми впливу в процесі спілкування	2	
Тема 3.4. Конфліктна взаємодія	2	
Тема 3.5. Технології ефективного спілкування і раціональної поведінки в конфліктах	2	1
Тема 3.6. Психологія переговорного процесу з розв'язання конфліктів	2	
Усього годин	22	4

Теми практичних (семінарських) занять

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Спілкування як одна з основних психологічних категорій		
Тема 1.1. Спілкування в системі міжособистісних і суспільних відносин	2	
Тема 1.2. Структура спілкування	2	
РОЗДІЛ 2. Міжособистісна комунікація		
Тема 2.1. Комунікативна складова процесу спілкування.	2	1
Тема 2.2. Невербальна комунікація.	2	1
Тема 2.3. Основи ефективного слухання	2	
Тема 2.4. Інтерактивна складова в структурі спілкування	2	1
Тема 2.5. Перцептивна складова в структурі спілкування	2	1
РОЗДІЛ 3. Ефективність спілкування		
Тема 3.1. Поняття «ефективність спілкування».	2	1
Тема 3.2. Вікові та гендерні особливості спілкування.	2	

Тема 3.3. Форми впливу в процесі спілкування	2	
Тема 3.4. Конфліктна взаємодія	2	
Тема 3.5. Технології ефективного спілкування і раціональної поведінки в конфліктах	2	1
Тема 3.6. Психологія переговорного процесу з розв'язання конфліктів	2	
Усього годин	26	6

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Засекіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. / Лариса Володимирівна Засекіна, Тетяна Володимирівна Пастрик. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.

Режим доступу:

<https://core.ac.uk/download/pdf/153578336.pdf>

2. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. 2-ге вид., перероб. і допов. Х. : НФаУ, 2018. 140 с.

Режим доступу:

https://resource.odmu.edu.ua/chair/download/156078/SLheH0euoYkstRjirKqFPg/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3i%D1%8F_%D1%81%D0%BFi%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87_%D0%BF%D0%BE%D1%81i%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%97%D0%B0%D0%BC_18.012.pdf

3. Курова А. В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Фенікс, 2020. 79 с.

Режим доступу:

https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Kurova-A.V.-Psykholojiya-spilkuvannya.pdf

4. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник. Львів: Вид-во «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с.

Режим доступу:

<https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11447/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A2.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%25D.pdf>

5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с. Режим доступу: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Osnovy-socpsych.pdf>

6. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

Режим доступу:

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>

7. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с. / [електронний ресурс].

Режим доступу:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf

8. Психологія спілкування: навч. посіб. / Л. О. Савенкова, В. В. Стадова, Л. Л. Борисенко та ін.; за заг. ред. Л. О. Савенкової. К. : КНЕУ, 2015. 309, [3] с.

Режим доступу:

<https://core.ac.uk/download/pdf/197259806.pdf>

9. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості: Навчальний посібник. Харків: «Контраст», 2019. 116 с.

Режим доступу:

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e46cc31e-0aba-4acc-9b58-8344b9a230c9/content>

Додаткові:

1. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. Закладів. К. : Центр учбової літератури, 2011. 111 с. Режим доступу: https://libzv1960.ucoz.com/vidra-vikova_ta_ped-psikh..pdf

2. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.

Режим доступу:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf

3. Малкова Т. М. Візуальна психодіагностика. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2018. 132 с.
Режим доступу:
https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/malkova_0003.pdf

4. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2008. 687 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
[https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9E%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20.%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92.%D0%92.\(2008\).pdf](https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9E%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20.%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92.%D0%92.(2008).pdf)

5. Соціально-психологічні особливості дорослої людини: інформаційно-методичні матеріали для слухачів і викладачів системи післядипломної освіти / автори-укладачі: О. І. Бондарчук, Т. В. Ткач, Н. В. Гордієнко, С. В. Казакова, А. С. Москальова О. О. Нежинська Н. І. Пінчук; Ун-т менеджменту освіти НАПН України. К., 2015. 48 с.
Режим доступу:
https://umo.edu.ua/images/content/aspirantura/zabezp_discipl/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4.%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8_%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA_9.01.2015.pdf

6. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник Періг І.М. Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. 116 с.
Режим доступу:
<https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22515/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%202017.pdf>

7. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
Режим доступу:

https://library.udpu.edu.ua/library_files/417948.pdf

8. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. вид. Ніжин : Ред.-видав. відділ НДПУ, 2001. 194 с.
9. Щотка О. П. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.
Режим доступу:
<https://gestproject.eu/wp-content/uploads/2019/02/Gender-Psychology-Shchotka.pdf>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Підручники та навчальні посібники.
2. Елементи дистанційного навчання.
3. Психодіагностичні методики.